

כתיבת ספור

תבנית של ספור

ספורים שאנו קוראים, בנויים על-פי תבנית או מבנה מסוים. כפי שתבנית העוגה יוצרת את צורתה   , כך לספורים יש תבנית השומרת על צורתם.

בשנה זו תכתבו שני סוגים של ספורים: (1) ספור **חוויה**, (2) ספור **עלילה**. לכן תחלה נלמד לזהות את התבנית הספורית: פתיחה, גוף וסיום.

✿ **הפתיחה** של הספור כוללת את **הדמיות (על מי מספר?)**, את **הזמן** שבו הספור מתרחש (**מתי?**) ואת **המקום** שבו הדמיות פועלות (**היכן?**).

לעתים נראה שהפתיחה כלה היא משפט אחד בלבד. אבל לפעמים הפתיחה ארוכה יותר, כי יש בה מלים המתארות את הדמיות, את הזמן ואת המקום.

דגמאות

☆ פתיחה א: עמית ורוני נפגשו אחר הצהרים בגנה הצבורית.

☆ פתיחה ב: עמית ורוני הם חברים טובים עוד מהגן. הם קבעו להפגש אחר הצהרים בגנה הצבורית שליד בית הספר.

1 סמנו במדגש בשתי הדגמאות את שלושת מרכיבי הפתיחה: **זמן**, **מקום** ו**דמיות**.

שימו! ♥

המלים שלא סמנתם, הן מלים המתארות את הכתוב ומעשירות אותנו, הקוראים, בענין ובהנאה. מלים מתארות משביחות (משפחות) את הכתיבה.

2 בחרו שני ספורים שקראתם בחוברת זו, וסמנו בהם את המשפטים שבהם מופיעה הפתיחה. סמנו במדגש את שלושת מרכיבי הפתיחה.

שימו! ♥

לפעמים, כשקראו ספורים שונים, תפגשו ב**טויי זמן** כמו: בשעות הערב המאחרות, עם שקיעת השמש, בחפשת החנכה, ביום חמסין. גם אלה מלים המתארות את זמן ההתרחשות של הספור.

✿ **הגוף** של הספור הוא החלק החשוב והעקרי של הספור.

- בספור **חזיה** מספרים לנו על **ארוע** או על **חזיה** שהדמות הראשית או דמיות אחרות עברו.
 - בספור **עלילה** מספרים לנו על **בעיה** המתרחשת בספור ועל **הפעלות** שהדמיות עושות כדי לפתור את הבעיה.
- כאשר כותבים את גוף הספור, משתמשים ב**טויים** של **רגשות** וב**מלים מתארות**. בספור עלילה מוסיפים **דמיות** וגם **שיחות**.

✿ **סיום** הספור "סוגר" את הספור.

- בספור **חזיה** עשויה להופיע בסוף **המלצה** או **מסקנה**.
- בספור **עלילה** תתאר הדורו אל **פתרון** הבעיה, ויספר מה הדמיות עושות, מרגישות וחושבות לאחר שהבעיה נפתרה.

נתחיל בכתיבת ספור חזיה, ואחר-כך נהפוך ספור חזיה לספור עלילה.

ספור חויה

התלמידים מכתה ב'4 נתבקשו לכתוב ספור על טיול בלתי-נשכח. הנה ספורה של אורית.

יום אחד נסעתי עם ההורים שלי, ונהניתי מאוד. כדאי לנסע לשם.

דניאל קראה את ספורה של אורית וחשבה לעצמה: 'איזו חברה מבלבלת יש לי. היא שכתה לספר המון פרטים.'

לפניכם רשימת פרטים, את חלקם הזכירה אורית, ואת חלקם היא שכתה. הדגישו במדגש צהב את כל הפרטים שאורית ספרה, ובמדגש כתם את כל הפרטים ששכתה לספר.

לאן נסעה? - מקום • מתי נסעה? - זמן • עם מי נסעה? - דמיות

מה עשתה? • מה ראתה? • מה חשבה? • מה הרגיש?

מדוע נהנתה? • האם היא ממליצה לנסע לשם?

אורית רצתה לספר ספור חויה.

בספור חויה יש רכיבי מבנה (כמו לבנים של בנין). כלומר כדי שספור החויה יהיה טוב יותר ומעניין יותר, צריכים להיות בו רכיבים מסוימים. לפניכם רשימה של רכיבים המופיעים בספורי חויה. בדקו אילו רכיבים מופיעים בספורה של אורית.

סמנו ✓ אם הרכיב נמצא, ו- X אם הרכיב לא נמצא.

רשימה שהערות בצד נקראת מחון.

מחון לספור חויה

סיום		גוף		פתיח	
קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב
	מה הרגשתי (חובה)		מה עשיתי		משפט פתיחה (לא-חובה)
	מדוע נהניתי (או לא)		מה ראיתי		מקום
	המלצה (לא-חובה)		מה חשבתי		זמן
			מה שמעתי		דמיות

השבחת ספור חויה באמצעות הוספה ופרוט של רכיבי מבנה

לפניכם שיחה שנהלה דניאל עם אורית כדי לעזור לה להשבח (לשפר) את הספור שלה.

דניאל: אורית, שכחת לספר לאן נסעתם.

אורית: נסענו לכנרת.

דניאל: מתי נסעתם?

אורית: נסענו בחפשת הפסח.

דניאל: מה עשיתם בכנרת?

אורית: עשינו הרבה דברים: שטנו בספינה, שחינו, הלכנו לטייל על

החוף, ואספנו אבנים וצדפים מיוחדים.

דניאל: האם היית ממליצה גם לי לנסע עם הורי?

אורית: בודאי, הם יהנו וגם את תהני. זו חפשה טובה מאוד גם לצעירים

וגם למבוגרים, בעיקר בעונה זו של השנה, כשלא כל-כך חם עדיין.

כעת נאסף את התשובות של אורית, נוסף את הפרטים החסרים, ונכתב ספור חויה.

ספור החויה של אורית

בחפשת הפסח נסעתי עם הורי רמה ורון לכנרת. שטנו שם בספינה, שחינו קצת, והלכנו לטייל על החוף. ראינו להקות צפרים שפנאָה שבו לארצותיהן מאפריקה. נהנינו מאוד מהחפשה, ואני ממליצה מאוד לנסע לכנרת לחפשה, בעקר בתקופה זו של השנה, כשעדין לא כל-כך חם. זו חפשה מתאימה גם לצעירים וגם למבגרים.

1 לפניכם ספור חויה. המלים המדגשות בו, שיכות לרכיבי המבנה.

א. כתבו מעל המלים המדגשות את שם הרכיב.

הטיול לכנרת

- 1 בחל המועד סכות נסעתי עם כל משפחתי לטיול בכנרת. כשהגענו,
- 2 שחקנו בכדור, וראינו ספינות טיולים ומפרשיות רבות. אחר-כך
- 3 נכנסנו לאגם ושחינו. בצהרים עשינו פיקניק. היה שם אכל שאני
- 4 אוהבת מאוד. אחי, שהוא חיל, ספר לנו על מסע קשה שעבר,
- 5 אחותי הקטנה שרה שיר שלמדה בגן, ואני ספרתי בדיחות. כלם

- 6 **צחקו.** לא הספקתי לחזור, ושוב רציתי לנסע. נהניתי מאוד להיות
- 7 עם המשפחה שלי. אני ממליצה על טיול בכנרת. אפשר לעשות
- 8 שם פעילויות רבות.

ב. מלאו את המחון לספור החויה שקראתם.
 אם הרכיב קיים, כתבו באילו שורות. למשל, הרכיב "דמיות"
 מופיע בשורות 1, 4, 5.

מחון לספור החויה "הטיול לכנרת"

סיום		גוף		פתיח	
קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב
	מה הרגשתי (חובה)		מה עשיתי		משפט פתיחה (לא-חובה)
	מדוע נהניתי (או לא)		מה ראיתי		מקום
	המלצה (לא-חובה)		מה חשבתי		זמן
			מה שמעתי		דמיות

ג. השוו בין תוצאות הבדיקה שלכם לבין התוצאות של חבר או
 חברה. אם הסימנים אינם זהים, דונו בנושא. אם לא הגעתם
 להסכמה, בקשו את עזרת המורה או המורה.

סכום: כתיבת ספור חויה

בכל ספור חויה יש רכיבי מבנה.

פתיח	גוף	סיום
משפט פתיחה (לא-חובה)	מה עשיתי	מה הרגשתי (חובה)
מקום	מה ראיתי	מדוע נהניתי (או לא)
זמן	מה חשבתי	המלצה (לא-חובה)
דמיות	מה שמעתי	

השבחת ספור חויה באמצעות שפור הסגנון

אנחנו מתקדמים בהשבחת ספור.

נוסף על רכיבי המבנה שהכרנו, עלינו לשים לב לסגנון הכתיבה: לכתיב, לכתיב, לאוצר המלים, לפסוק.

כתיב - האם יש שגיאות כתיב?

כתיב - האם הספור כתוב בכתיב קריא? האם יש רווח בין המלים?

האם הספור כתוב משול עד שול?

אוצר מלים - האם יש חזרה על מלים? האם המלים מגוונות? האם יש

מלים "גבוהות"? האם יש שמוש בסלנג?

סימני פסוק - האם מסמנים נקודה, סימן שאלה, סימן קריאה ומרכאות

במקומות הנכונים?

2 קראו את שני ספורי החוץ שלפניכם, ופעלו לפי הנחיות א'-ג'.

א. מלאו מחון לכל ספור.

ב. כתבו מה כדאי לשפר.

ג. כתבו את הספור המשבח שלכם.

ספור 1 - כתבה מיכל מבית הספר "אלון" בירושלים.

בחסות חנכה הלכתי לטוף באזור בית ארן אט אמא ונחנסנו
לאצרה קטנה היה מחיד וחשוק אחר כק אשנו פיקניק והדלקנו
מדורה ואשנו מרמלו על האש. היה לי כיוץ בטוף.

מחון לספור 1

סיום		גוף		פתיח	
קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב
	מה הרגשתי (חובה)		מה עשיתי		משפט פתיחה (לא-חובה)
	מדוע נהגתי (או לא)		מה ראיתי		מקום
	המלצה (לא-חובה)		מה חשבתי		זמן
			מה שמעתי		דמיות

סגנון הכתיבה

קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב
	סימני פסוק		אוצר מלים		כתיב		כתב

ספור 2 - כתב גיא מבית הספר "הדסים" שבאבן יהודה.

אתמול נסענו אטיוף בצפון. כל המשפחה התאזרה מקדמ ביקר
 והאכנו אנכל המצרות יש עט עצמות של אדמ קדמון ודמ ראינו
 הרבה פרחים והמדריק ספר שיש דמ בעלי חיים.

מחון לספור 2

סיום		גוף		פתיח	
קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב
	מה הרגשתי (חובה)		מה עשיתי		משפט פתיחה (לא-חובה)
	מדוע נהניתי (או לא)		מה ראיתי		מקום
	המלצה (לא-חובה)		מה חשבתי		זמן
			מה שמעתי		דמיות

סגנון הכתיבה

קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב	קיים ✓ לא קיים X	הרכיב
	סימני פסוק		אוצר מלים		כתיב		כתב

גיא שלום רב!

הנה כמה הצעות להשבת הספור שלך.

1.

2.

3.

השבחת ספור חויה באמצעות הוספה של רגשות

כדי לשתף את הקוראים בספור החויה שלנו עלינו להוסיף תאור של רגשות שהרגשנו במהלך החויה.

דגמה

כשאבא בישר לנו על הטיוול המשפחתי שנעשה בחפזה, התרגשתי מאוד וכל יום שאלתי את אמא אם התאריך כבר הגיע. "צריך לטפס על הר", אמרה אמא, "אולי תצטרך להתאמץ, ואולי יהיה לך קצת קשה."

"לא נורא", עניתי.

"המראה מפסגת ההר מדהים, ושוה לעלות", התערבה אחותי בשיחה. זה המסע המשפחתי הראשון שלי, והייתי נלהב לקראתו.

שימו !

בעזרת המלים המדגשות אנחנו יכולים לדעת כיצד הרגיש הילד לקראת המסע המשפחתי.

מלות רגש יכולות לבטא רגשות נעימים או רגשות לא-נעימים.

3 לפניכם מלות רגש.

- מפתע • מאשר • פוחד • רגוע • מלהיב
- מתרגש • פועס • מקסם • עצוב • נבוך • נפלא

- א. כתבו אותן בטבלה בעמודה המתאימה.
 ב. הוסיפו שלוש מלות רגש בכל עמודה.

מלות רגש לא-נעימות	מלות רגש נעימות
<i>נבוק</i>	
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

4 כתבו ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם השתמשו במלת רגש אחרת.

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____
- ד. _____

שימו! יש להתאים את מלת הרגש לגופים זכר או נקבה, יחיד או רבים. למשל, היילד התרגש, היילדה התרגשה, היילדים התרגשו.

הַשְּׁבַחַת סְפוּר חוּיָה בְּאִמְצָעוֹת הוֹסְפָה שֶׁל תְּאוּרִים

דגמה:

☆ הגענו לפרק, והלכנו לשחק במתקנים.

המשפט בתוספת מלות תאר:

☆ הגענו לפרק (הגדול), והלכנו לשחק במתקנים (המיחדים).

5 קראו את ספור 3 ש'לפניכם.

בבקר קמנו עיפים, והחלטנו לעשות משהו שיעיר אותנו.

"אולי נלך לשחק כדורגל?" הציע אחי יואב.

"לי יהיה משעמם," אמרה דנה.

"יש בפרק פעילויות מגוונות, כך שגם לך יהיה מה לעשות," ענה אבא.

הגענו לפרק. הוא נראה לנו גדול ויפה במיוחד. רבו היה מכסה דשא.

באמצע הפרק היו ערוגות של פרחים צבעוניים. בקצה אחד שחקו

נערים בכדורגל, ובקצה האחר ראינו מתקנים רבים למשחק וילדים

צעירים עומדים בתור להשתמש בהם.

"בואו נהנה!" צעק יובל בקול רם לעברנו, והתחלנו לרוץ במהרה לעבר

המתקנים.

א. הקיפו מלים מתארות.

ב. את המלים שסמנתם העתיקו למסגרת שבעמוד הבא. תוכלו

להשתמש בהן בספורים שלכם.

מלים מתארות

ג. מלאו את המחון לספור.

מחון לספור 3

סיום		גוף		פתיח	
קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב
	מה הרגשתי (חובה)		מה עשיתי		משפט פתיחה (לא-חובה)
	מדוע נהניתי (או לא)		מה ראיתי		מקום
	המלצה (לא-חובה)		מה חשבתי		זמן
			מה שמעתי		דמיות

סגנון הכתיבה							
קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב	קיים ✓ לא קיים ✗	הרכיב
	סימני פסוק		אוצר מלים		כתיב		כתיב